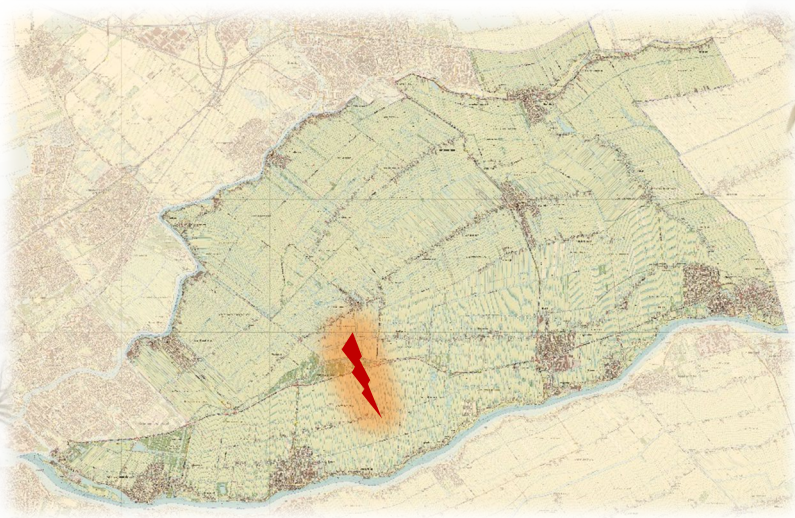

Zwaar verzet in de Krimpenerwaard

hoe boeren, burgers en buitenlanders een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan de bevrijding van ons land

Lesproject bovenbouw basisonderwijs ter gelegenheid van

Halt! | Lees vóór je verder scrolt eerst dit bericht voor jou

Hoi jongen of meisje uit de 21e eeuw...

OORLOG en bezetting

Héééél vroeger was er **oorlog** in ons land. En in een groot deel van de wereld ook. En dus ook bij ons in de Krimpenerwaard. Er was een Duitse leider die als droom had om een groot Duits rijk te stichten. Daarbij wilde hij ook Nederland inpikken. Die Duitse leider (Adolf Hitler) is er de oorzaak van dat miljoenen mensen gedood zijn in die **Tweede Wereldoorlog**. Veel soldaten, maar ook heel veel gewone onschuldige mensen. Ook in jouw dorp of stad zijn toen mensen gestorven. Zij kunnen het niet meer navertellen.

VREDE en vrijheid

Vijf jaar lang duurde de oorlog. Of eigenlijk vijf dagen maar. En toen moest ons land zich overgeven. We waren niet sterk genoeg. Maar na vijf lange jaren werden we bevrijd door soldaten uit Engeland, Canada, Amerika en Polen. Dat was in **1945**. Dit jaar is dat precies **75 jaar geleden**. En al die tijd is er in ons land gelukkig nooit meer oorlog geweest. Wij weten dus helemaal niet wat het is om in oorlogstijd te leven. Behalve dan de kinderen die uit andere landen naar ons land gekomen zijn omdat er in hun land oorlog is. Die weten het vaak maar al te goed.

De mensen die de oorlog nog in ons land hebben meegemaakt leven ook bijna allemaal niet meer. Die kunnen het nu dus ook niet meer navertellen...

ECHT GEBEURD!

Als je dit 'boekje' van begin tot eind leest en de opdrachten doet, ontdek je van alles over iets dat echt gebeurd is in de **Krimpenerwaard** 75 jaar geleden. Het is net of we een vergrootglas leggen op een geschiedenisboek. We zoomen in tot we in het hartje van de Krimpenerwaard zijn in de laatste maanden van de oorlog. **En daar gebeurde in het diepste geheim iets heel bijzonders...!**

Wil je weten wát?

Ga dan mee op avontuur!

Je gaat echt van alles ontdekken en leren...

Succes!

...koffertje met dubbele bodem van geheim agent...

- ✓ **DOE STEEDS 1 OPDRACHT TEGELIJK**
- ✓ **CHECK STEEDS MET WIE JE SAMENWERKT OF JULLIE DE OPDRACHT ALLEBEI GOED BEGREPEN HEBBEN**
- ✓ **LEES GOED WAT JE MOET DOEN**

= lezen

= kijken

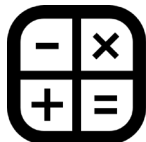
= overleggen

= opschrijven

= luisteren

= uitrekenen

= doen

Opdracht 1

- Ga hier naar Googlemaps.** Je ziet dan het kaartje van de Krimpenerwaard. Verklein het scherm zodat je deze tekst daarnaast ook nog kunt lezen.
- Zie je de plaats waar jouw school staat?
- Zie je de grenzen van de Krimpenerwaard? Dat is niet zo moeilijk te vinden. De hele polder ligt tussen 3 rivieren: de IJssel, de Lek en (even goed zoeken) het kleine riviertje de Vlist. Kun je ze alle drie vinden?
- Zoom nu eens uit tot je ook de landen ziet om ons heen. Dáár was allemaal oorlog!
- En zoom maar weer in tot je weer thuis bent.

**Als je nu precies het midden opzoekt van de polder, dan ben je op de plek waar het allemaal gebeurde. Ruim 75 jaar geleden. In het diepste geheim...
Maar daarover later meer.**

Opdracht 2

Luister naar dit fragment van een meisje dat wakker ligt op haar zolderkamer aan de Kerkweg in Berkenwoude ergens in februari 1945. *Let op: Soms moet je het fragment even downloaden om af te kunnen spelen. En als het fragment niet werkt of je liever (mee)leest, vergroot dan deze tekst:*

Ik lig al een tijdje wakker. Hoe lang gaat deze rot oorlog nog duren? Het lijkt wel of je niemand meer kunt vertrouwen. Iedereen doet geheimzinnig. En iedereen is bang. En zelf ben ik het eigenlijk ook. Steeds moet ik denken aan dat grote gezin in het Beijerse bij Stolwijk. In de nacht van 30 april 1941 viel een vliegtuigbom op hun huis en 6 kinderen waren op slag dood. En niemand weet wie deze bom gedropt heeft. Waren het Engelsen die een Duits afweerkanon probeerden te raken? Of was het toch een Duits vliegtuig? Niemand die het weet, maar het zullen je broertjes of zusjes maar zijn.

Over vliegtuigen gesproken. Dat geluid. Eigenlijk lig ik er al op te wachten. Ik hoorde de kerkklok net 1 keer slaan. Dan zal het wel half 1 zijn. Of 1 uur. Of half 2 misschien. Rond deze tijd hoor je ze vaak gaan: heel hoog in de lucht. Vanuit de richting van Rotterdam naar Schoonhoven en veel verder. Engelse vliegtuigen op weg naar Duitsland om daar hun bommen te laten vallen op Duitse steden. Mooi werk. Hoewel. Ook daar wonen natuurlijk gezinnen. Net als in Stolwijk. Niet aan denken maar.

Wat is dit?! Ik hoor het geluid van een bommenwerper. Dat zware geluid, alsof er een levensgroot moordend monster op je afkomt. Maar nu vanuit een andere richting! Dat is gek! Hij komt vanuit de kant van Gouderak en o help. Echt deze kant op. En laag ook. Nee! Het zál toch niet? Ik duik onder mijn deken. Ik ril, maar niet alleen van de kou. Hij vliegt over. Richting Lekkerkerk. Wat zou dat geweest kunnen zijn???

...het door een vliegtuigbom verwoeste huis bij Stolwijk in de Beijerse Bocht langs de N207...

Het meisje in het fragment hierboven dacht dat alle 6 kinderen op slag gedood waren, maar van de 10 kinderen zijn er 4 direct omgekomen en 2 anderen overleden de volgende dag in het ziekenhuis in Gouda. De ouders hadden 2 x een begrafenis: op zaterdag 2 mei en op maandag 5 mei 1941.

Opdracht 3

In oorlogen vallen altijd slachtoffers niet alleen onder soldaten, maar ook onder de onschuldige burgers.

- a. Waarom schaffen we oorlog niet gewoon af in de hele wereld? Zou dat lukken? Waarom wel/waarom niet?

- b. Wat zou jij kunnen doen om deze wereld een beetje fijner te maken en te voorkomen dat andere kinderen een bang of vervelend gevoel hebben?

- c. Kijk nog eens op de kaart van de Krimpenerwaard. Het vliegtuig vloog vanuit de richting Gouderak naar Lekkerkerk. Hoe vloog hij dan?

van West naar Oost

van Zuid naar Noord

van Oost naar Zuid

van Noord naar Zuid

Later in deze lesbrief ga je ontdekken wat dit vliegtuig hier kwam doen...

Opdracht 4

In de Tweede Wereldoorlog werden wij geholpen door Engeland en een paar andere landen. Om Duitsland te verzwakken, werden door bommenwerpers bommen gegooid op treinen (zodat de Duitsers geen spullen konden vervoeren), op bruggen (zodat de Duitsers soms een heel eind om moesten rijden) en op Duitse steden (waar wapens werden gemaakt). De vliegtuigen van de Engelsen vlogen altijd hoog en naar het Oosten. In die tijd had je nog geen GPS aan boord en moesten de piloten echt de weg zoeken met behulp van een kompas en door goed te kijken. Alle Nederlanders moesten van de Duitsers alle ramen afplakken, de straatlantaarns waren uit. Kortom: er mocht geen stipje licht gemaakt worden in de nacht. Het was dan -zéker als er geen maan was- stikdonker. Waarom denk je, moest het van de Duitsers zo donker zijn?

Ook probeerden de Duitsers de vliegtuigen uit de lucht te halen. Ze deden dat met *jachtvliegtuigen* die de bommenwerpers bestookten en met *luchtafweergeschut*, een soort kanonnen die vanaf de grond op de vliegtuigen schoten.

In totaal zijn er alleen al in Nederland ruim 5.000 vliegtuigen neergestort. Vliegen was dus levensgevaarlijk. En tóch deden de piloten het. Om ons te kunnen helpen!

Opdracht 5

Niet alleen de Engelsen vochten tegen de Duitse bezetter. Ook deden sommige Nederlanders hier stiekem aan mee. Zij probeerden de Duitsers op alle mogelijke manieren tegen te werken. Natuurlijk moest dat in het diepste geheim, want als ze erachter kwamen, kon je gevangengenomen worden of zelfs gedood.

De Nederlanders die met gevaar voor eigen leven ons land verdedigden, worden verzetsmensen genoemd. Zij verzetten zich tegen het kwaad van de Duitse bezetter. Door bijvoorbeeld mensen of spullen te verstoppen. Aan het eind van de oorlog waren er verzetsmensen die graag met de Engelsen en Canadezen mee wilden vechten tegen de Duitsers zodat ons land bevrijd zou worden.

Daar was moed voor nodig. De meeste mensen hadden die moed niet. Die durfden niet zo goed. En er waren ook mensen die het zelfs veiliger vonden om de Duitsers juist als vriend te zien. Zij werden NSB'ers genoemd. Zij geloofden dat het Duitse Rijk alles beter zou maken.

Test | bij wie zou jij horen als het nu oorlog was?

Misschien wordt er op jouw school wel eens iemand gepest. Wat doe jij dan?

Ik ga een beetje meepesten, want dan word ik tenminste zelf niet gepest. (A)

Ik doe gewoon niks. Ik bemoei me er liever niet mee. (B)

Ik ga het gepeste jongetje of meisje helpen. (C)

Ik word boos op de pester en ga er voor zorgen dat hij of zij er mee stopt. (D)

- A zou je kunnen vergelijken met de mensen die lid waren van de NSB. Zij verraadden soms de Nederlanders en probeerden goede vrienden te zijn met de Duitsers. (VERRADERS)
- B zou je kunnen vergelijken met de meeste mensen in Nederland. Zij deden gewoon niks en wachtten af hoe het allemaal zou aflopen. Ze mopperden natuurlijk stiekem wel op de Duitsers, maar als hen gevraagd werd om er iets tegen te doen, durfden ze niet zo goed. (WEGKIJKERS)
- C zou je kunnen vergelijken met mensen die met gevaar voor eigen leven mensen gingen helpen die verstopt zaten voor de Duitsers (onderduikers) door hen een plek te geven in huis of ergens anders of te zorgen dat deze mensen eten kregen. (HELPERS)
- D zou je kunnen vergelijken met de mensen die actief waren in het verzet. Over deze mensen gaat deze lesbrief. (STRIJDERS)

Praat er eens over: Wat vind jij van de keuzes die A-, B-, C- of D-mensen maken?

Opdracht 6

In Rotterdam zat een grote verzetsgroep. Deze verzetsmensen wilden graag de bevrijders helpen in het laatste deel van de oorlog. Zij zouden het Duitsers goed lastig gaan maken. Maar... daar hadden ze wapens en springstoffen voor nodig. Om zich te kunnen verdedigen, maar ook om belangrijke gebouwen op te blazen of om mee te kunnen vechten als de bevrijders in de buurt zouden komen. Maar hoe kom je aan die wapens? Die waren niet te koop in de winkel...

In Engeland werden wapens gemaakt. Deze moesten naar Nederland worden gesmokkeld. En daarvoor was een mooi plan bedacht. Deze wapens zouden 's nachts vanuit vliegtuigen in een soort grote zware metalen kisten aan parachutes naar beneden worden gegooid.

In het verhaaltje bij opdracht 2 gaat het over zo'n vliegtuig dat wapens kwam droppen in de Krimpenerwaard. (droppen = Engels en betekent: laten vallen.) En vanuit de polder moesten deze wapens dan weer naar Rotterdam worden gesmokkeld. Een gevaarlijk avontuur! Later werden er zelfs niet alleen wapens, maar ook mensen meedropt die in Engeland geleerd hadden hoe je bijvoorbeeld een brug op moet blazen.

Engeland had speciale bommenwerpers laten bouwen die ook geschikt waren om parachutisten (met spullen of mensen) te droppen. Het voordeel van zo'n vliegtuig was dat het zware spullen mee kon nemen. Het nadeel was dat het een zwaar toestel was dat kwetsbaar was voor Duitse jagers en afweergeschut. Bovendien moest zo'n vliegtuig laag vliegen om de spullen op de juiste plek te krijgen en dat was dus extra gevaarlijk. Het is dan ook vaak niet goed gegaan. Maar in de Krimpenerwaard ging het in bijna altijd wél goed! Er is nooit iemand bij omgekomen. En dat is heel bijzonder. Twee keer is het *bijna* fout gegaan. Eén keer was het vliegtuig te laat en één keer werden de parachutes in de verkeerde richting gedropt.

Vraag: Waarom werden de wapens niet gewoon in Rotterdam gedropt?

Kruis hieronder het goede antwoord aan. Je mag meer antwoorden aanvinken.

- Het was voor de vliegtuigen te gevaarlijk om over bewoond gebied te vliegen.
- Het was voor de verzetsmensen te gevaarlijk.
- Er was in Rotterdam geen geschikte plek om de wapens te droppen.
- De gemeente Rotterdam had geen droppingsvergunning verleend.

Opdracht 7

Hier zie je een tekening van zo'n wapendropping. Bekijk de plaat eens goed. (Misschien even schermvullend maken?) Probeer je eens in te leven dat jij op de plaat staat. Wat denk je? Wat hoor je? Wat voel je? Wat zie je allemaal?

Wat doet de man linksonder?

- Hij spuit water om te voorkomen dat er brand ontstaat.

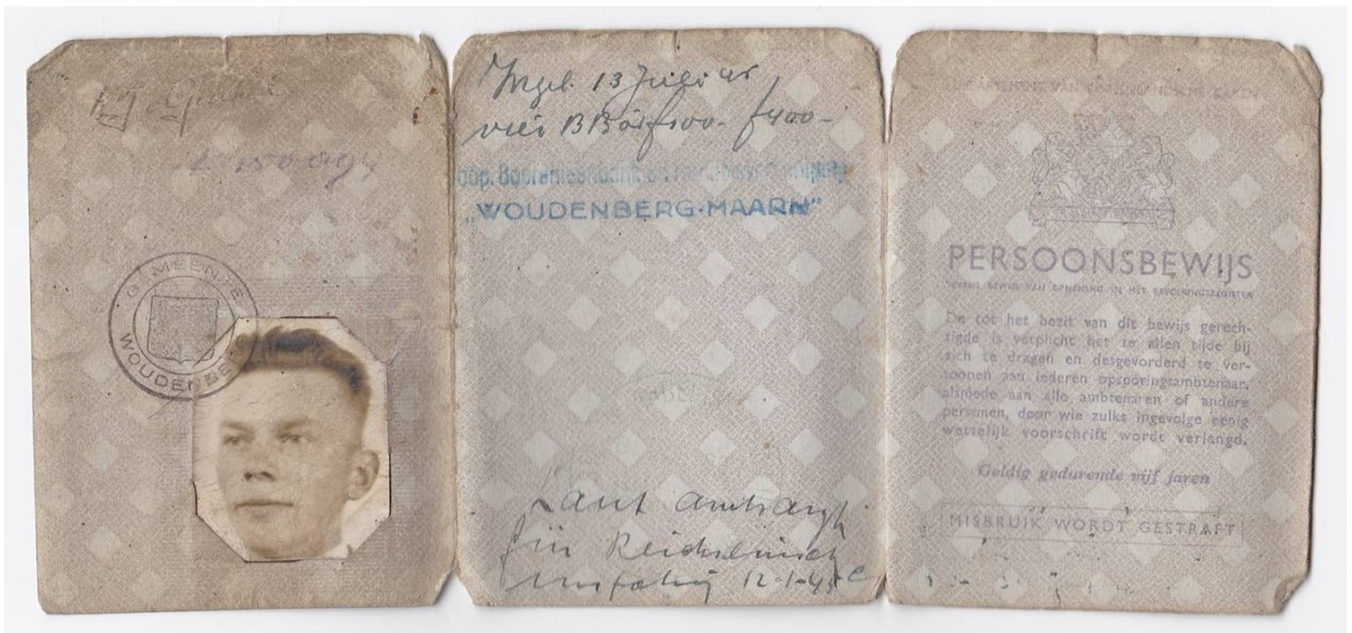
Hij seint met een lamp naar het vliegtuig zodat deze weet waar de wapens gedropt moeten worden.

Hij zoekt met een zaklamp waar de containers terechtgekomen zijn.

Hoe zag zo'n droppingscontainer eruit, denk je?

Opdracht 8

...de ID-kaart van verzetsstrijder Karel van Ginkel, die de wapendroppings in de Krimpenerwaard organiseerde...

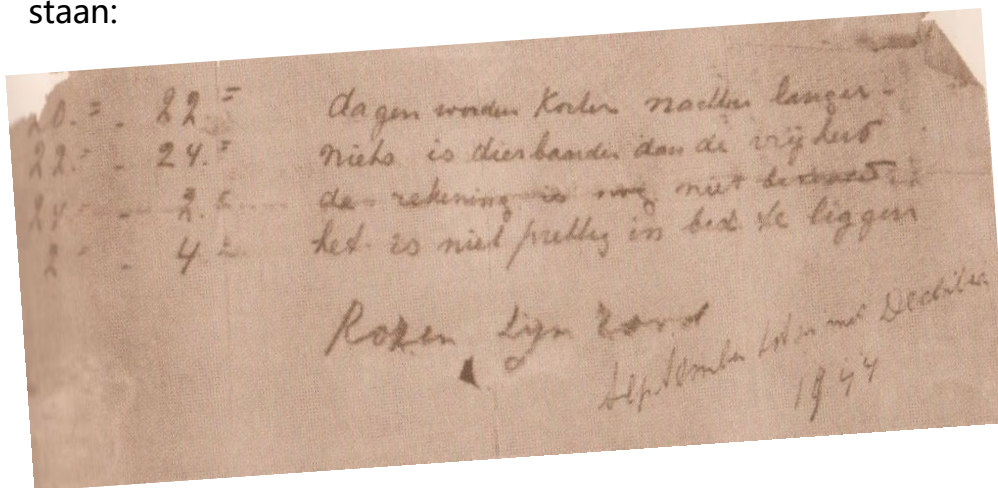
Karel van Ginkel was een boerenzoon uit Woudenberg. Hij was een erg fanatieke verzetsman. Zijn specialiteit was het organiseren van wapendroppings. En zo kwam hij op een dag op bezoek in de Krimpenerwaard. Hij had gehoord dat de Krimpenerwaard welk eens een prima plek zou kunnen zijn omdat...

- ...het daar erg donker, stil en uitgestrekt was;
- ...de veengrond daar erg drassig was zodat zwaardere Duitse wagens niet op de polderweggetjes konden komen want dan zouden ze verzakken;
- ...er in de omgeving van Lekkerkerk en Berkenwoude dan ook geen Duitsers 'woonden' (Duitse soldaten gingen soms gewoon bij mensen in huis wonen);
- ...de meeste mensen daar erg betrouwbaar waren;
- ...de Krimpenerwaard dicht bij Rotterdam lag en daar had het verzet dringend wapens nodig.

En dus meldt Karel zich bij de burgemeester van Berkenwoude. Voorzichtig vertelt hij dat hij mensen zoekt voor een geheim plan. De burgemeester brengt hem in contact met slager Cor de Leede die in de Dorpsstraat woont. De Leede zit zelf in het plaatselijk verzet en kent alle andere verzetsmensen. Karel is tijdelijk in dat huis gaan wonen. Het huisje staat er nog steeds! Zoek maar op met **Google Streetview** (*Dorpsstraat 33 Berkenwoude*). Na enkele dagen legt Karel contact met Huig Markus die ondergedoken zit in het Loetbos. Hij heeft een transportbedrijf met één vrachtwagen, maar omdat de Duitsers deze wagen af willen pakken, heeft hij deze verstopt in een schuur van een boerderij in Zuidbroek. Zelf moet hij dus ook onderduiken. Markus is meteen

enthousiast voor de plannen van Karel en wijst op de weilanden van boer Noordegraaf uit Lekkerkerk. Deze weilanden liggen tussen het Loetbos en Lekkerkerk. De Provinciale weg was er toen nog niet. Karel legt contact met Engeland en na enkele dagen komt er een Engels vliegtuig foto's maken van het weiland. De uitslag: prima geschikt gebied!

De mensen van het verzet krijgen te horen wat ze moeten doen. Als de Engelsen met wapens komen, krijgen ze dat van tevoren te horen via de radio door middel van een soort wachtwoord. 's Middags luisteren ze stiekem (want radio's waren verboden) bij slager De Leede op zolder naar de Radio Oranje. Na het nieuws worden er allerlei verborgen boodschappen afgegeven die alleen de verzetsmensen snappen. Als er een wapendropping zou zijn in de Krimpenerwaard was de afspraak dat dan de slagzin 'rozen zijn rood' zou klinken. En om een beetje preciezer te weten hoe laat dat vliegtuig zou komen, klomk er nóg een slagzin. Hier is het geheime briefje waarop de slagzinnen staan:

 Snap jij dit briefje?

Als er gezegd werd "het is niet prettig in bed te liggen", hoe laat zou het vliegtuig dan komen?

- 's Avonds tussen 20.00 en 22.00 uur
- 's Nachts tussen 0.00 en 2.00 uur
- 's Morgens vroeg tussen 2.00 en 4.00 uur

Op deze foto zie je mensen stiekem naar Radio Oranje luisteren.

Als je op de foto klikt, hoor je hoe dit in het echt klomk!

Tussen september 1944 en april 1945 vinden er in het hele land wapendroppings plaats. In totaal ongeveer 600! 400 keer moesten de vliegtuigen terug omdat het te gevaarlijk was. De eerste wapendropping vond plaats op 30 september 1944 op het weiland van boer Noordegraaf uit Lekkerkerk.

In de Krimpenerwaard zijn vele tientallen droppings uitgevoerd. Deze gingen altijd door, waren bijna altijd succesvol, er is nooit iemand verraden en er zijn geen vliegtuigen neergestort met dodelijke afloop. Nergens in het land waren de droppings zo succesvol! De wapendroppings in onze polder hebben dan ook een hele belangrijke bijdrage geleverd aan het verzet in Rotterdam en dus ook aan onze bevrijding!

Tip: Vlakbij de boerderij van boer Noordegraaf is een prachtig monumentje te vinden. Fiets er maar eens langs. Het adres is: Wetering Oost 3 in Lekkerkerk.

Pas in april 1945 begon het wel heel erg op te vallen dat er steeds 's nachts vliegtuigen laag over kwamen. Dat het nooit verraden is, is heel bijzonder. Er wordt verteld dat de Duitsers het wel door hadden, maar niets wilde verraden omdat ze bang waren dat er dan onschuldige mannen uit Berkenwoude en Lekkerkerk gedood zouden moeten worden. Dat wilden ze niet omdat ze de mensen aardig vonden en dat durfden ze niet omdat ze wisten dat de oorlog niet lang meer kon duren en dan zouden ze er misschien om bestraft worden.

De allerlaatste wapendropping was een hele bijzondere. Deze vond plaats in de nacht van 11 op 12 april 1945. De code bij radio Oranje luidde: "Twee rozen zijn rood." Het verzet begreep dat er die nacht 2 vliegtuigen zouden komen. Uit één van die vliegtuigen sprongen 2 Nederlandse verzetsmannen die een opleiding in Engeland hadden gehad om met wapens om te gaan, springstoffen aan te brengen en andere handige dingen hadden geleerd om de Duitsers tegen te werken. Deze mannen worden Dutch agents genoemd, Nederlandse geheime agenten. Op de eerste bladzijde van deze lesbrief zie je een foto van een koffertje van zo'n agent. Deze koffer had een dubbele bodem. Wat denk je dat er onderin zo'n koffer zat?

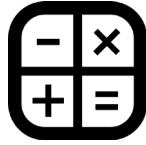
een USB-stick met geheime documenten

een pistool

een lijst met alle namen van alle verzetsmensen in de Krimpenerwaard

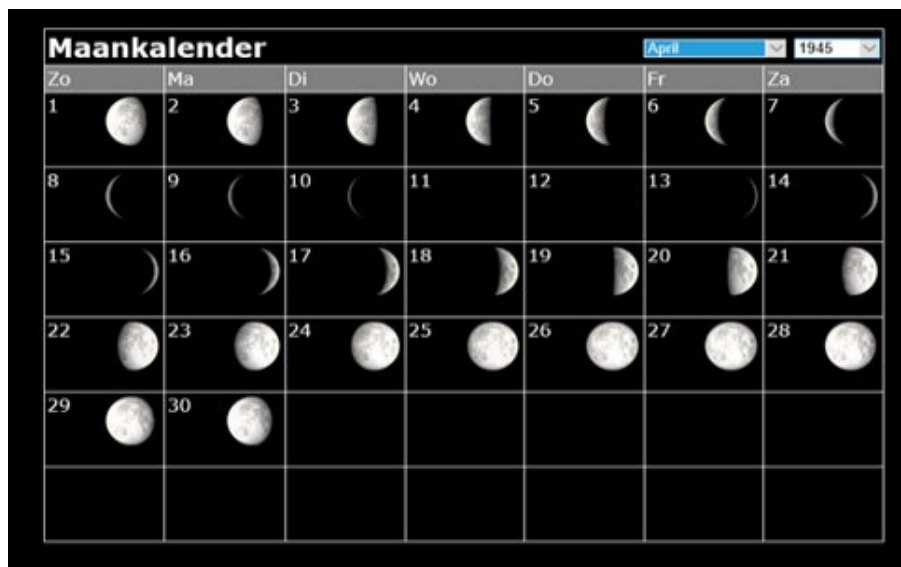
Er zouden trouwens 3 agenten gedropt worden, maar de 3e agent ontdekte gelukkig net op tijd dat er iets mis was met zijn parachute! Met één van de twee vliegtuigen is het niet zo goed afgelopen. Deze werd op de terugweg beschoten door een Duits afweergeschut en kon nog net op tijd een noodlanding maken bij Nieuwerkerk aan den IJssel. Alle zes bemanningsleden hebben dit overleefd!

Opdracht 9

Het droppingsveld moest niet te klein en niet te groot zijn. De Engelsen hadden gezegd dat het een terrein moest zijn van 300 meter lang en 60 meter breed. Dat kwam goed uit. De weilanden in de Krimpenerwaard zijn allemaal lang en smal.

Als de vliegtuigen kwamen, moesten de mannen met lampen naar boven seinen waar het veld was. Het was voor de piloten erg moeilijk om dit te zien. Het was namelijk aardedonker in de polder. De laatste dropping was in de nacht van 11 op 12 april 1945. Wat valt je op als je naar de maanstand van die nacht kijkt? (Zie kalender hieronder van de maand april in 1945)

Hoeveel vierkante meter was het terrein?

m²

Op het terrein werden gemiddeld per keer 20 containers gedropt. Deze wogen soms wel 300 kilo per stuk. Hoeveel kilo aan gewicht had het vliegtuig dan aan boord?!

kg.

Het droppingsweiland werd in codetaal NICO genoemd. De letters werden met rode en witte lampen naar het vliegtuig geseind in morsecode. De lamp ging dan kort of lang aan en uit. Hieronder zie je de morsecodetabel. Welke man seint de code NICO?

Leen: - . . . - - . - - . -

Janus: - . . . - . - . - - -

Bertus: . . - . - - - . . - -

A ● -	J ● - - -	S ● ● ●
B - ● ● ●	K - ● -	T -
C - ● - ●	L ● - ● ●	U ● ● -
D - ● ●	M - - -	V ● ● ● -
E ●	N - ●	W ● - -
F ● ● - ●	O - - -	X - ● ● -
G - - ●	P ● - - ●	Y - ● - -
H ● ● ● ●	Q - - ● -	Z - - ● ●
I ● ●	R ● - ●	

Telkens nadat de wapens gedropt waren, moest de inhoud van de containers zo snel mogelijk weggebracht worden. De parachutes werden vaak in de lege containers gestopt en dan in de sloot gegooid waar deze diep in de modder wegzakten. Heel soms nam een verzetsstrijder de parachutes ook wel mee naar huis omdat de stof erg mooi en duur was. Dat mocht natuurlijk niet, want dat was veel te gevaarlijk! Toen op een keer een timmerman het dak van de kerk van Berkenwoude moest repareren, vond hij onder het dak een zak met parachutes. Hij schrok zich naar, maar ook hij heeft het gelukkig niet verraden. Als je de toren van de kerk beklimt kun je in de ruimte komen boven het 'ronde binnenplafond' en onder het rechte 'buitendak'. Daar lagen de parachutes verstopt. Soms

werden er ook wel pyjama's van gemaakt voor de kinderen. En na de oorlog zijn er zelfs wel trouwjurken gemaakt van parachutestof!

En de wapens dan? Waar lieten ze die? Een gedeelte hielden ze zelf. Een gedeelte werd met bootjes varend door de polder naar andere verzetsgroepen in de Krimpenerwaard gebracht. Maar het grootste gedeelte was bestemd voor het verzet in Rotterdam. De

wapens werden op een bijzondere manier de polder uitgesmokkeld...

In die tijd werd de melk bij de boeren nog opgehaald met kleine vrachtauto's waarop de melk in melkbussen werd geladen, maar drie keer per week kwam er een bijzondere melkwagen door de Krimpenerwaard. Dit was een gewone open vrachtauto waarop met banden en beugels een grote melktank was vastgezet. Deze melkwagen haalde in Friesland per keer 3500 liter melk op en bracht deze naar Rotterdam. Daar waren gaarkeukens ingericht om de allerarmsten een beetje eten en drinken te geven. De melktank was een bijzondere... deze had namelijk een dubbele bodem. Onderin de tank konden alle wapens worden opgeslagen en bovenin zat de melk. Soms wilde een Duitser onderweg wel een beetje melk hebben of wilden ze de melktank controleren. Als ze de kraan dan opendeden stroomde er gewoon melk uit. De motor van de melkwagen was niet zo sterk. Omdat gewone benzine niet meer te krijgen was, was er een speciale houtgestookte motor ingebouwd. Om de wapens de Krimpenerwaard uit te krijgen richting Rotterdam, moet je over de Algerabrug bij Krimpen aan den IJssel. Maar die brug was er toen nog niet. Er voer toen een pontje. Aan de overkant van de rivier moest de wagen dus omhoog rijden, maar dat haalde hij vaak niet door het enorme gewicht aan melk én wapens! Het grappige is dat Duitse soldaten die de wacht hielden bij de pont dan wel een handje wilden helpen om de wagen omhoog te duwen. En zo werkten ze zelf ook een beetje mee aan onze bevrijding...

...foto van melktankwagen in de Tweede Wereldoorlog...

Opdracht 10

Aan het eind van de 1e Wereldoorlog werd de RAF opgericht. De Engelse luchtmacht. Zij begonnen toen vliegtuigen te bouwen die ook bommen konden gooien. In de 1e Wereldoorlog bestond dit nog niet. Wél werden er toen soms granaten of kleine bommen uit zeppelins gegooid. Pas in de 2e Wereldoorlog wordt voor het eerst een grote zware bommenwerper gebouwd met 4 motoren. Dit vliegtuig werd de Short Stirling genoemd. Deze bommenwerpers waren log en zwaar. Regelmatig werd zo'n bommenwerper neergehaald door een Duits jachtvliegtuig of door Duits afweergeschut vanaf de grond. Op dit afweergeschut zaten sterke lampen die zich richtten op de vliegtuigen. Als een vliegtuig eenmaal in zo'n lamp terecht kwam, was er geen ontkomen meer aan...

...Duitse jager 'Messerschmidt'...

...Duits afweergeschut 'Flak'...

...de Engelse bommenwerper 'Short Stirling'...

De bommenwerper die de wapens dropte in de Krimpenerwaard was zo'n Short Stirling. De vliegtuigen werden gebouwd tussen 1939 en 1943. In 5 jaar tijd zijn er 2.383 gemaakt! In de eerste 5 maanden werden er 84 gebouwd en aan het eind van die 5 maanden waren er nog maar 17 over...! De rest was neergestort of neergeschoten. Zo'n makkelijke prooi was dit vliegtuig. Als je dan bedenkt dat deze vliegtuigen hier maandenlang bijna ieder week kwamen en er nooit iemand omgekomen is, is dat echt een wonder. Alleen het allerlaatste toestel heeft een noodlanding moeten maken bij Nieuwerkerk aan den IJssel. De bemanning heeft het gelukkig allemaal overleefd. Hier zie je ze op een foto:

In **dit filmpje** kun je een kijkje nemen in de vliegtuigfabriek... Vanaf 0.31" zie je hoe er met man (vrouw!) en macht gewerkt wordt. Er moest iedere dag een vliegtuig af! En ook iedere dag stortte er wel ergens een vliegtuig neer. En kwamen er jonge piloten en andere bemanningsleden om. In totaal 7.298 om precies te zijn. **Hier** kun je alle namen vinden. Allemaal jonge mensen die hun leven hebben gegeven voor onze vrijheid..!

Probeer daar nu eens 1 minuutje over na te denken.

Opdracht: klik op deze zandloper, vul 1 minuut in, klik op start en sluit je ogen zodat je even helemaal alleen na kunt denken.

Vul op **deze website** maar eens de plaats in waar je woont (bij location). Je ziet dan meteen of er bij jou in de buurt ook een vliegtuig is neergestort. De kans is groot.

...vanuit deze cockpit speurde de bemanning in het donker naar de lampen van de verzetsmensen uit Berkenwoude en Lekkerkerk....

Nog even dit...

Dit lesproject heet 'Zwaar verzet'. Heb jij al een idee waarom voor deze naam gekozen is? Kun je het raden?

'Zwaar' betekent dat er heel stevig verzet is gepleegd tegen de Duitse onderdrukker en bezetter. Maar 'zwaar' slaat natuurlijk ook op de zware bommenwerpers die de wapens brachten voor het verzet. En in de fiets-/wielersport betekent 'zwaar verzet' dat je in een versnelling staat waarbij je zwaar moet trappen om vooruit te komen.

Verzetstrijders hebben gedaan wat ze konden. Dat was vaak zwaar en moeilijk werk. Maar de doorzetter wint. Dankzij hun inzet, leven wij nu in een vrij land. Onze vrijheid heeft zelfs vele levens gekost. Laten we daarom dankbaar zijn en in onze eigen omgeving ook een beetje verzet bieden aan alles wat oneerlijk, onrechtvaardig is of dingen waardoor mensen zich niet vrij voelen in denken en doen. Doordat ze bang zijn er niet meer bij te horen, doordat ze bang gemaakt worden door anderen of om andere redenen.

De last van de Stirling werd in de loop van de jaren steeds lichter. Eerst gooiden ze zware bommen op Duitse steden. Later containers met wapens en op verschillende plekken ook mensen. En direct na de bevrijding kwamen ze nog één keer. Toen wél gewoon boven de stad Rotterdam: om eten naar beneden te gooien, want de mensen waren uitgehongerd. Met hetzelfde vliegtuig kun je mensen doden en mensen redden. Ook wij hebben iedere dag de keus: wil ik de ander helpen, ben ik vriendelijk en goed voor een ander of zorg ik ervoor dat de ander zich verdrietig voelt.

Op de voorpagina zie je ook de zaden van een paardenbloem. Ze lijken heel erg op de parachutes van de wapendroppings. Maar ze zijn onschuldig en doen hun werk: verspreiden van zaad zodat ook op andere plekken bloemen bloeien.

Ik hoop dat je door deze les geleerd hebt om licht verzet te bieden aan onrecht in de wereld. En om in jouw leven steeds goed op te letten of er mogelijkheden zijn om anderen te helpen. Dat lukt niet altijd en dat is soms lastig. Maar je kunt het trainen. Veel succes daarbij! Want als iedereen in deze wereld zó in het leven staat, komt er nooit meer oorlog!

Zou je hier eens een mooie belofte op willen schrijven? Iets wat jij gaat doen om deze wereld vriendelijker te maken:

Test wat je nu weet...

Je krijgt nu 12 vragen. Je kunt steeds kiezen uit 2 antwoorden. Achter het antwoord staat een letter. **Lukt het je om met deze letters een zin te maken?**

- Hoeveel vliegtuigen zijn er in Nederland in de oorlog neergestort?
 ongeveer 500 (C)
 ongeveer 5000 (E)
- In welk deel van het land waren de wapendroppings het meest succesvol?
 in de Noordoostpolder (G)
 in de Krimpenerwaard (R)
- Wat werd er tussen Berkenwoude en Lekkerkerk gedropt?
 wapens en geheime agenten (O)
 bommen en voedsel (R)
- Waardoor verongelukten de meeste vliegtuigen?
 ze vlogen laag en raakten dan de bomen (P)
 door Duitse jagers of afweergeschut (Z)
- Waarom was dit werk zo gevaarlijk voor de bevolking van Berkenwoude en Lekkerkerk?
 je kon een container op je hoofd krijgen (A)
 als de Duitsers je pakten, kon je doodgeschoten worden (Z)
- Wanneer vond de allerlaatste wapendropping plaats?
 in de nacht van 11 op 12 april 1945 (O)
 's morgens vroeg op 1 april 1946 (F)
- Waar gingen de meeste wapens naar toe?
 naar de verzetsmensen in Bergambacht, Stolwijk en Haastrecht (Z)
 naar de verzetsmensen in Rotterdam (R)
- Waar zaten 2 verzetsmensen ondergedoken?
 in de kerk van Berkenwoude (J)
 in het Loetbos (N)
- Hoe werden de wapens naar Rotterdam gesmokkeld?
 in de dubbele bodem van een melktank (N)
 in de fietstas van de postbode (X)
- Met welk type vliegtuig werden de droppings uitgevoerd?
 met een Messerschmidt (H)
 met een Short Stirling (IJ)
- Hoeveel piloten en andere bemanningsleden zijn er in Nederland omgekomen?
 ruim 1000 (E)
 ruim 7000 (D)
- Hoe zou je vandaag verzetsstrijder kunnen zijn?
 Door bevriend te zijn met mensen die hetzelfde denken als ik (V)
 Door op te komen voor mensen die anders zijn, eenzaam zijn of bedreigd worden (O)

De juiste letters zijn:

De gevonden zin is:

Colofon

Informatiebronnen

Literatuur

- José Huurdeman, 'Ondergronds in de Tweede Wereldoorlog', pag. 224-243
- Fred van Wijnen, 'De Krimpenerwaard tijdens de Tweede Wereldoorlog'.
- Eddy de Roever, 'Zij sprongen bij maanlicht', pag. 220-222
- Piet Prins, 'Wapens in de winternacht'
- H.J. Berrevoets, 'Herinneringen aan de bezettingstijd 1940-1945 in Grijze Katern 2 (Lekkerkerk, 1987), blz. 3-14
- C. Schilt, 'De geheime agenten gedropt in Lekkerkerk in Grijze katern 2 (Lekkerkerk 1987), bla. 15-16
- Gerrit J. Zwanenburg, 'En nooit was het stil, kroniek van een luchtoorlog', blz 624 en bijlage blz 125

Internet

- [Short Stirling en RAF command forum](#)
- [World war II allied aircraft crashes in the Netherlands & North Sea](#)
 - Namenlijst van alle 7378 omgekomen bemanningsleden bij vliegtuigcrashes in Nederland gedurende de Tweede Wereldoorlog
- [Datalist opgravingen na aircrashes, juni 1979](#)
 - Hier wordt verslag gedaan van onderzoek naar resten van de neergegestorte Stirling met vermelding: RNLAF-141(126) Nieuwerkerk/IJssel Stirling LJ638 570 Sqn 11-04-1945 Only small rest parts recovered.
- [Ooggetuigeverslag van neerstorten Short Stirling, alinea 'Engels bezoek'](#)
 - Hier is o.a. te lezen hoe het de bemanning vergaan is na de noodlanding in Nieuwerkerk aan den IJssel
- [Dutch airwar studygroup 1939-1945](#)
 - Kaart met alle persoonsgegevens van de zes bemanningsleden van het laatste wapendroppingsvliegtuig

Persoonlijk-, mailcontact

- Pieter Heerens, voormalig raadslid Schoonhoven en initiatiefnemer inrichting rotonde Zuidbroek/Berkenwoude als herinneringsmonument voor de wapendroppings
- Roel Cazemir, burgemeester van de gemeente Krimpenerwaard, die de initiatieven met betrekking tot het samenstellen van deze lesbrief en het herinrichten van de rotonde aanmoedigde
- John Heuvelman, historicus uit Lekkerkerk
- Adri van Vliet van de Historische Vereniging van Lekkerkerk
- Wim Hoogerdijk, Anje Tiggelman, redactieleden 'Lekkerkerk door de Tijd'
- Pieter Stolker, oud-inwoner van Berkenwoude en zoon van chauffeur die de melkauto bestuurde
- Rob van der Kruijk, Informatiespecialist Militaire Historie ministerie van Defensie

Samensteller

- Martin Belder, inwoner van Berkenwoude en directeur van christelijke basisschool 'De Wegwijzer' in Krimpen aan de Lek

Subsidieverstrekker:

- gemeente
Krimpenerwaard

Deze lesbrief is als beveiligd document vrij beschikbaar voor alle 27 basisscholen in de Krimpenerwaard en voor alle andere belangstellenden en kan het beste digitaal aangeboden worden vanwege de links naar audio- en beeldfragmenten. De les is te downloaden vanaf de downloadpagina van basisschool de Wegwijzer in Krimpen aan de Lek: www.pcb-dewegwijzer.nl Eventuele opmerkingen/verbeteringen etc. kunnen worden doorgegeven aan de samensteller via fambelder@live.nl. Hij zal zorgen dat steeds de meest actuele versie op de website staat.